

Ιστορίες απ'την αρχαία Ελλάδα

Οι ρίζες της Ιατρικής

γράφει ο Γιάννης Διάσκος



Οι ρίζες της ιατρικής ανάγονται στο μύθο. Όλοι σχεδόν οι θεοί του Ολύμπου ασχολούνται με την θεραπεία των ασθενειών και φυσικά με την πρόκληση των ασθενειών στους τιμωρημένους θνητούς.

Γνωρίζουμε όλοι ότι ο Απόλλωνας θεράπτευε. Και φυσικά όλοι λίγο-πολύ έχουμε ακούσει για τον Ασκληπιό. Αρχικά, λοιπόν, ο Ασκληπιός ήταν ένας άνθρωπος. Όχι βέβαια ένας άνθρωπος τυχαίος, αλλά ένας ηγεμόνας της Θεσσαλίας. Όλη η οικογένειά του, και φυσικά και ο ίδιος, συνδέονταν με την Ιατρική.

Οι γιοι του, Μαχάοντας και Ποδαλείριος, ήταν δεινοί θεραπευτές. Ο Μαχάοντας, σύμφωνα με την προφορική παράδοση του Ομήρου, θεράπτευσε τον Μενέλαο, όταν ο τελευταίος είχε τραυματιστεί σε μάχη κατά τον τρωικό πόλεμο, από το βέλος ενός Τρώα πολεμιστή.

Η σύζυγος του Ασκληπιού, Επιόνη, ανακούφιζε τον πόνο, η κόρη του, Υγεία, ήταν η θεά της υγείας, η κόρη του Πανάκεια, αντιπροσώπευε την ίαση και ο γιος του, Τελεσφόρος, την ανάρρωση.

Πολύ αργότερα, ο Ασκληπιός γίνεται ήρωας και ημίθεος, ώστε αποκτά αμιγή θεϊκή υπόσταση μόνο τον 5ο π.Χ. αιώνα. Τότε θεωρείται γιος του Απόλλωνα και της θνητής Κορωνίδας. Θεωρείται μάλιστα μαθητής του κενταύρου Χείρωνα, ο οποίος ζούσε στο Πήλιο.

Εκεί ο Χείρωνας καλλιεργούσε βοτάνια θεραπευτικά και δίδασκε την ιατρική επιστήμη. Πάραυτα, ο Ασκληπιός είχε έμφυτο το χάρισμα της ιατρικής γνώσης, κληρονομημένο από τον πατέρα του, Απόλλωνα.

Ο κένταυρος Χείρωνας ήταν ετεροθαλής αδερφός του Δία και του είχαν δοθεί ιατρικές γνώσεις από την Ξρτεμη. Λίγο αργότερα, τον 4ο π.Χ. αιώνα, το Ασκληπιείο της Επιδαύρου, θα γίνει το κέντρο για τις θαυματουργές θεραπείες των ασθενών.

Την ίδια εποχή ο Ιπποκράτης θα ιδρύσει και την ονομαστή ιατρική σχολή του στην Κω. Σε όλη την τότε γνωστή χώρα, ήδη από τον 6ο π.Χ. αιώνα, ακμάζουν τα Ασκληπιεία. Η χρυσή εποχή του Ασκληπιείου της Επιδαύρου όμως συναντάται τον 4ο και τον 3ο π.Χ. αιώνα.

Στην ίδια εποχή ανάγονται χρονολογικά και η Θόλος, το θέατρο, ο ναός του Ασκληπιού ως και τα βόρια προπύλαια. Αν και το ιερό λεηλατείται από τον Σύλλα το 86 π.Χ., οι πιστοί συνεχίζουν να προσέρχονται, ως τον 2ο μ. Χ. αιώνα.

Τότε εξάλλου επισκέπτονται το Ασκληπιείο ο Πausanίας και ο Γαληνός, ο συγγραφέας των "ανατομικών". Στην αρχή τρία ήταν τα ονομαστά Ασκληπιεία στην Αρχαία Ελλάδα.

Το διασημότερο, που προαναφέρθηκε, στην Επίδαυρο, το Ασκληπιείο της Τρίκκης, πατρίδας του Ασκληπιού, στα σημερινά Τρίκαλα Θεσσαλίας, και το Ασκληπιείο στη Μεσσηνία.

Γύρω στα 300 Ασκληπιεία αναπτύσσονται στην Αρχαία Ελλάδα, κτισμένα σε προνομιούχες από φυσικής απόψεως θέσεις, κυρίως κοντά σε τρέχοντα νερά και ιαματικές πηγές.

Ήταν δομημένα ως ολόκληρα κτιριακά συγκροτήματα, περιλαμβάνοντας ναούς, μυστηριακούς χώρους, χώρους "εγκοίμησης", κατοικίες και ξενώνες, γυμναστήρια και λουτρά, πολιτιστικά κέντρα, όπως τα θέατρα.

Όμως, ας δούμε πώς ήταν οργανωμένα τα Ασκληπιεία. Τα Ασκληπιεία διοικούνταν από τον πρωθιερέα, τον πρώτο δηλαδή ερέα, ο οποίος ήταν πανίσχυρος μάγος, γιατρός και θεραπευτής.

Αυτός περιστοιχιζόταν από ανθρώπους ειδικούς στις μαλάξεις (μασάζ), στη γυμναστική και σε πολλές άλλες εργασίες. Φέρτε στο νου σας ανθρώπους σαν τους σύγχρονους φυσιοθεραπευτές.

Ο ασθενής κατέφτανε, λουζόταν στα λουτρά, τον αναλάμβαναν οι φυσιοθεραπευτές, και αν μπορούσε, γυμναζόταν και υποβαλλόταν σε δίαιτα και νηστεία. Ο εξαγνισμός του σώματος και της ψυχής αποτελούσε την κύρια θεραπεία, σε συνδυασμό με τα θεραπευτικά βοτάνια και την αυθυποβολή του θαύματος από τον θεό.

Το κυρίως μέρος της θεραπείας ονομαζόταν "εγκοίμηση". Σε αυτό το στάδιο ο ασθενής, σε ειδικούς θαλάμους, κοιμόταν για μία νύχτα και σε όνειρο του παρουσιαζόταν ο θεός θεραπευτής.

Έπειτα ακολουθούσε η παρέμβαση των γιατρών-θεραπευτών. Αναγνώριζαν τα συμπτώματα των ασθενειών, ερμήνευαν τα σχετικά με τη νυχτερινή εμφάνιση του θεού και έκαναν την διάγνωση, για να ακολουθήσει η θεραπεία.

Ο ασθενής θεραπευόταν από την πίστη του στο θεό. Έχουν σωθεί ως τις μέρες μας αναθηματικές πλάκες-αφιέρωματα των ασθενών προς τον θεό ή περιλαμβάνουσες ευχαριστήρια στους ιερείς-γιατρούς.

Υποθέτουμε ότι οι ασθενείς πλήρωναν για την συμμετοχή τους στα Ασκληπιεία, ή, τουλάχιστον, έκαναν γενναιόδωρες προσφορές στα ιερά και στους γιατρούς.

Λίγα πράγματα, τώρα, για τις γυναίκες γιατρούς της ελληνικής αρχαιότητας. Στην Αθήνα του Περικλή υπήρχαν νοσοκόμες και μαίες. Εξάλλου, η μητέρα του Σωκράτη, Φαιναρέτη, ήταν μαία.

Οι γυναίκες γιατροί της εποχής συνδύαζαν μαγικά διαβάσματα και θεραπευτικά βοτάνια, με συνταγές που αποτελούσαν επτασφράγιστα οικογενειακά μυστικά, για να επιτύχουν τη θεραπεία.

Ήταν κυρίως ειδικευμένες στις γυναίκες ασθενείς, λόγω της αιδούς της εποχής, και βοηθούσαν στους πόνους του τοκετού, στη γέννα και στην έκτρωση.

Ο Πλάτωνας παρουσιάζει τον Σωκράτη να αναφέρει ότι οι γυναίκες αυτές είναι και άριστες προξενήτρες, διότι έχουν το χάρισμα να αντιλαμβάνονται ποια γυναίκα πρέπει να συνουσιαστεί με ποιόν άντρα ώστε να προκύψουν τα καλύτερα και πιο χαρισματικά παιδιά.

Αλλά ας δούμε τα σχετικά με τους προ-ιπποκρατικούς γιατρούς και τους φιλοσόφους. Διάσημοι και ονομαστοί, ο Θαλής ο Μιλήσιος, ο Δημόκριτος, ο Αναξίμανδρος, ο Αναξαγόρας, ο Εμπεδοκλής, ο Πυθαγόρας και άλλοι.

Έπειτα απ' αυτούς ακολουθεί η επανάσταση στην ιατρική, δηλαδή ο Ιπποκράτης. Ετούτος θεωρείται και ο ιδρυτής της επιστήμης αυτής.

Η βασική του αρχή είναι πρωτοποριακή: οι ασθένειες γι' αυτόν έχουν λογικά αίτια και δεν πηγάζουν από τη θεϊκή παρέμβαση. Έτσι, πρέπει και με λογικά μέσα να θεραπευτούν.

Πηγή: Μάρσια Σφακιανού (e-telescop)

